Iulian Boldea, Dumitru-Mircea Buda (Editors)
CONVERGENT DISCOURSES. Exploring the Contexts of Communication
Arhipelag XXI Press, Tîrgu Mureș, 2016
ISBN: 978-606-8624-17-4
Section: Language and Discourse

THE MATERIALIZATION AND NON-MATERIALIZATION OF THE SAME MEMBERS OF THE SPECIFIC GRAMMATICAL CATEGORIES UPON CONVERSION WITH REGARDS TO PRONOUNS VS PRONOMINAL ADJECTIVES

Diana Maria Roman

PhD Student, "Babeș-Bolyai" University of Cluj-Napoca

Abstract: *This paper examines the materialization and non-materialization of the same number of members of grammatical categories within the conversion process of pronouns vs pronominal adejectives. With respect to the conversion of pronouns to pronominal adjectives, the Romanian language is characterized by two features: either a marked conversion - which implies the change of the grammatical value together with the change in form of the converted word, each morphological value having its own form, or an unmarked conversion which implies the change of the morphological value, with no change in form of the converted word, the two independent parts of speech being inseparable within the phrase. Current grammar papers are treating the conversion of pronouns to pronominal adjectives without separating the two morphological values with regard to the materialization or the non-materialization of the same number of members of the specific grammatical categories. Even so, there are certain pronouns which, even if they keep their form when transitioning to pronominal adjectives and even if they materialize the same grammatical categories, have a different number of members compared to the materialized one in the corresponding pronominal adjective – which means that the two parts of speech need to be treated differently.*

Keywords: conversion, member, grammatical category, pronoun, pronominal adjective

I. Conversiunea sau schimbarea valorii gramaticale[1] este un fenomen specific limbii române. La modul general, orice parte de vorbire[2] din cele existente în sistemul românesc își poate schimba valoarea morfologică:[3] de exemplu, adjective → adverbe – *individ* ***rapid*** → *aleargă* ***rapid***; adjective → substantive – *individ* ***bogat*** → ***bogatul***; adverbe → substantive – *Vorbeşte* ***bine*** *limba spaniolă.* → ***Binele*** *făcut să nu-l uiţi niciodată*!; pronume → substantive – ***Eu*** *vorbesc destul de repede în orice context.* → *Ce ţi-i şi cu* ***eul*** *ăsta?!;* numeral cardinal propriu-zis → substantiv – ***Doi*** *treceau pe stradă cu hainele toate rupte.* → ***Doiul*** *luat la matematică săptămâna trecută m-a trezit la realitate.*

În planul expresiei, conversiunea, la modul general, actualizează opoziţia *marcată* (trecerea de la o clasă lexico-gramaticală la o alta se realizează prin schimbarea formei – *om* ***deştept*** (adjectiv) → ***deşteptul*** (substantiv) vs *nemarcată*[4] (trecerea de la o clasă lexico-

[1] Sau a clasei morfologice, vezi **Sinteze de limba română** 1984, p. 97, sau a clasei lexico-morfologice, vezi **DȘL** 2005, p. 143.
[2] Faptul că respectivele părţi de vorbire au sau nu au statut de lexeme este irelevant în această direcţie.
[3] Pentru diferite situaţii, cu exemplificări în acest sens, vezi **Sinteze de limba română** 1984, p. 97, **GALR** 2005, Vol. I., în cadrul fiecărei părţi de vorbire.
[4] Pentru mai multe detalii în acest sens, vezi **G.G. Neamțu** 2014, p. 431.

BDD-A25391 © 2016 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:57:14 UTC)

gramaticală la o alta se realizează fără schimbarea formei – *Nu ştiu* ***care*** (pronume relativ) *dintre puştii tăi e colegul de grupă al fiului meu.* → *Nu ştiu* ***care*** (adjectiv pronominal relativ) *puşti e colegul de grupă al fiului meu.*

II. În gramatica limbii române, fenomenul conversiunii este foarte cunoscut şi prin trecerea pronumelor la adjectivele pronominale. În aceste situaţii, pronumele, considerat, din punct de vedere ontologic,[5] un real substitut[6] al substantivului, pierde, prin forţa lucrurilor, această calitate, iar, din punct de vedere sintactic, se transformă dintr-un potenţial Tr într-un permanent Ts,[7] întotdeauna, în cadrul unei sintagme subordonative intrapropoziţionale.[8] În acest perimetru de lucru, se impun trasate următoarele coordonate:

1. Nu toate pronumele pot fi converite în adjective pronominale:

a. Pe de o parte, la nivelul întregii clase, sunt pronumele personale propriu-zise, reflexive, atât accentuate, cât şi neaccentuate, de politeţe.[9]

b. Pe de altă parte, în cadrul unor subtipuri de pronume, există anumite lexeme simple şi compuse care nu cunosc statut de adjectiv pronominal:[10] de exemplu, *cine, careva, cineva, altceva, altcineva, oricine, oarecine, orişicine, nimeni, nimic.*

2. Nu toate adjectivele pronominale au un corespondent pronominal:

a. Pe de o parte, sunt adjectivele pronominale posesive[11] şi pronominale de întărire[12]. În ceea ce le priveşte pe acestea, ca notă comună, *pronominal* nu înseamnă provenit din pronume, aşa cum este în cazul tuturor celorlalte adjective pronominale, *ci înseamnă şi pronume.*[13]

b. Pe de altă parte, în cadrul unor subtipuri de adjective pronominale, există anumite lexeme simple şi compuse care nu cunosc varianta pronominală: de exemplu, *fiece, nişte, niscai, niscaiva, oarecare, oarece, alde.*[14]

3. Conversiune pronumelor la adjectivele pronominale poate fi atât marcată, cât şi nemarcată, impunându-se, la modul general, două coordonate complementare: pe de o parte, trecerea de la o clasă la alta se realizează menţinând numărul categoriilor gramaticale actualizate (pronumele actualizează trei categorii gramaticale,[15] iar acele lexeme care trec la adjectivele pronominale vor actualiza acelaşi set de trei categorii – genul, numărul, cazul[16]), acesta fiind şi motivul pentru care, în unele tratate de gramatică, cele două valori nu sunt

---

[5] Pentru clasificarea părţilor de vorbire din punct de vedere ontologic, vezi **G.G. Neamţu** 2005.

[6] Pentru calitatea de substitut al pronumelui, vezi **GLR** 1963, Vol. I, p.135, **Mircea Zdrenghea** 1970, p. 126, **G. Gruiţă** 1981, p. 18. Calitate de substitut mai are şi numeralul cu valoare pronominală, vezi **Gabriela Pană Dindelagan** 2003, pp. 77-81.

[7] La nivelul funcţiilor sintactice pe care un adjectiv pronominal le poate îndeplini, trebuie afirmat faptul că acesta nu poate fi niciodată nici element predicativ suplimentar, nici nume predicativ, ci numai atribut adjectival, spre deosebire de adjectivele propriu-zise, vezi **GALR** 2005, Vol. I, p. 190.

[8] Întreaga clasă a adjectivalului, indiferent de valoarea morfologică actualizată, de fapt, se află în această situaţie, având ca Tr, întotdeauna, un substantival. La nivelul combinărilor în cadrul sintagmelor subordonative intrapropoziţionale, nu orice adjectival poate avea în subordine un anumit tip de substantival.

[9] **GBLR** 2010, p. 103.

[10] **GBLR** 2010, p. 103, p. 149.

[11] Prin adjectiv pronominal posesiv înţelegem exclusiv adjectivul pronominal (meu, tău, său etc.) fără pronumele posesiv semiindependent (al, a, ai, ale), în acest sens, vezi **G.G. Neamţu** 2014, pp. 417-426, pp. 451-468.

[12] Pentru denumirea acestora drept pronume de întărire, vezi **LRC** 1985, p. 229.

[13] **G.G. Neamţu** 2007, p. 103.

[14] **GBLR**, 2010, p. 149.

[15] Vezi **GALR**, 2005, Vol. I, pp. 185-188. Ne referim numai la acele pronume care îşi pot schimba valoarea gramaticală trecând la adjective pronominale.

[16] Ibidem, p. 189.

BDD-A25391 © 2016 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:57:14 UTC)

departajate, studiul axându-se numai pe pronume, cu răzleţe trimiteri la adjectivele pronominale corespondente,[17] pe de altă parte, schimbarea clasei se realizează menţinând acelaşi număr de membri ai aceloraşi categorii gramaticale actualizate (se presupune că, menţinându-se aceleaşi categorii şi la pronume, şi la adjectivul pronominal, se păstrează şi numărul de membri).

a. În cazul *conversiunii marcate*, pot fi delimitate următoarele două contexte: [18]

a.1. Toate formele paradigmei se modifică în trecerea la adjectivele pronominale.

a.1.1. Pronume demonstrative → Adjective pronominale demonstrative, obligatoriu antepuse substantivului:

a.1.1.1. Pronume demonstrative de apropiere → Adjective pronominale demonstrative de apropiere: ***Acesta/aceasta*** *a plecat mult mai devreme de la noi. /**Acesta** a pornit mai devreme din gară →* ***Acest*** *copil/**această** colegă a plecat mult mai devreme de la noi./**Acest** tren a plecat mai devreme din gară;* ***Acestuia/acesteia*** *i-am oferit o şansă deosebită în alegerile următoare./**Acestuia** i s-au schimbat ieri vagoanele. →* ***Acestui*** *coleg/**acestei** colege i-am oferit o şansă deosebită în alegerile următoare./**Acestui** tren i s-au schimbat ieri vagoanele.*[19]

a.1.1.2. Pronume demonstrative de depărtare → Adjective pronominale demonstrative de depărtare: ***Acela/aceea*** *ne-a scris, în timp util, că nu se mai întoarce în ţară./**Acela** este unul dintre trenurile mele preferate →* ***Acel*** *membru/**acea** colegă al comisiei ne-a scris, în timp util, că nu se mai întoarce în ţară./**Acel** tren e preferatul meu;* ***Aceluia/aceleia*** *i-am scris că nu aş vrea să revin în ţară. /**Aceluia** i s-au schimbat ieri vagoanele→* ***Acelui*** *coleg al meu/acelei colege a mele i-am scris că nu mai doresc să revin în ţară./**Acelui** tren i s-au schimbat ieri vagoanele.*[20]

a.1.2. Pronume nehotărâte → Adjective pronominale nehotărâte: *În locul tău,* ***altul/alta*** *şi-ar fi impus punctul de vedere./În locul acestui tren, au introdus* ***altul.*** *→ În locul tău,* ***alt*** *băiat/**altă** fată şi-ar fi impus punctul de vedere./În locul aceluia, au introdus* ***alt*** *tren; I-aş promite* ***altuia/alteia*** *marea cu sarea, dar nu aş putea să-i provoc, ulterior, atâta dezamăgire./Nu aceluia i-au schimbat ieri vagoanele, ci* ***altuia****. → I-aş promite* ***altui*** *coleg/**altei** colege că voi încerca să nu mai fumez la birou, dar ştiu că nu mă pot ţine de cuvânt./**Altui** tren i-aş chimba eu vagoanele, nu acestuia.*[21]

a.2. Numai anumite forme ale paradigmei se modifică în trecerea la adjectivele pronominale. În aceste situaţii, se găsesc:

a.2.1. Fie formele de NAcGD, singular, masculin, feminin, neutru.

a.2.1.1. Pronume negative → Adjective pronominale negative: ***Niciunul/niciuna*** *nu a mai adăugat nimic la cele spuse anterior./În seara asta, în gară, nu a mai sosit* ***niciunul.*** *→* ***Niciun*** *individ/**nicio** fată nu a mai considerat de bun augur să mai adauge ceva la cele spuse anterior./În seara asta, în gară, nu a mai sosit* ***niciun*** *tren.;* ***Niciunuia/niciuneia*** *nu i-am mai scris absolut niciun rând de multă vreme./**Niciunuia** nu i-aş schimba vagoanele. →*

[17] Vezi **LRC**, 1985, pp. 230-235.
[18] Nu încercăm să folosim toată paleta de posibile exemple, ci ne vom rezuma numai la câteva atât în cadrul conversiunii marcate, cât şi în cadrul celei nemarcate.
[19] La plural, se vor actualiza aceştia/acestea → aceşti (băieţi)/aceste (fete/trenuri) vs acestora → acestor (băieţi/fete/trenuri).
[20] La plural, se vor actualiza aceia/acelea → acei (băieţi), acele (fete/trenuri) vs acelora → acelor (băieţi/fete/trenuri).
[21] La plural, se vor actualiza alți/altele → alți (băieți)/alte (fete/trenuri) vs altora → altor (băieți/fete/trenuri).

BDD-A25391 © 2016 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:57:14 UTC)

***Niciunui** coleg/**niciunei** colege din străinătate nu i-am mai scris de multă vreme niciun rând./La momentul actual, la cât de noi sunt, **niciunui** tren nu i-aş schimba nimic.*[22]

a.2.2. Fie formele de GD, singular, plural, masculin, feminin, neutru.[23]

a.2.2.1. Pronume interogative-relative → Adjective pronominale interogative-relative:

CARE – ***Căruia/căreia** i-ai oferit un loc călduţ în partidul vostru?/**Căruia** i-ai schimba uşile? → **Cărui** individ/**cărei** foste colege i-ai oferit un loc călduţ în partidul vostru?/**Cărui** tren i-ai schimba uşile?; Nu ştiu **căruia/căreia** i-ai reamintit de problema noastră cu lista de alegeri./Nu ştiu **căruia** să-i modific traseul. → Nu ştiu **cărui** individ/**cărei** colege i-ai reamintit de problema noastră cu lista de alegeri./Nu ştiu **cărui** tren să-i modific traseul.*

b. În cazul *conversiunii nemarcate*, pot fi delimitate două contexte:

b.1. Toate formele paradigmei pot trece la adjective pronominale, indiferent de genul, numărul şi cazul acestora:

b.1.1. Pronume demonstrative → Adjective pronominale demonstrative

În cazul adjectivelor pronominale demonstrative de apropiere şi de depărtare, acest tip de conversiune nu se materializează decât în postpunerea acestora faţă de substantivul pe care îl determină, situaţii în care atât pronumele, cât şi adjectivul, indiferent de gen, număr şi caz, apar cu particula deictică *–a* la final, postpusă flectivului.

Pronume demonstrative de apropiere → Adjective pronominale demonstrative de apropiere: *Cu **acesta/aceasta** m-am mai întâlnit şi acum câteva zile./În gară îl mai văzusem pe **acesta**. → Cu domnul **acesta**/doamna **aceasta** m-am mai întâlnit şi acum câteva zile**.; Acestuia/acesteia** i-am trimis un cadou special de Crăciun./**Acestuia** i-aş schimba locomotiva.→ **Acestui** coleg de facultate/**acestei** colege de facultate i-am trimis un cadou special de Crăciun./**Acestui** tren i-aş schimba locomotiva.*

Pronume demonstrative de depărtare → Adjective pronominale demonstrative de depărtare: *Despre **acela/aceea** nu am mai discutat de multă vreme./Pe **acela** nu l-am mai văzut în gară. → Despre membrul **acela**/colega **aceea**/trenul **acela** nu mai ştiu absolut nimic.; **Aceluia/aceleia** nu i-am mai telefonat de multă vreme./**Aceluia** nu i-aş schimba locomotiva. → **Acelui** coleg/**acelei** colege nu i-am mai telefonat de multă vreme./**Acelui** tren nu i-aş schimba locomotiva.*

Pronume demonstrative de diferenţiere → Adjective pronominale demonstrative de diferenţiere: *Mă gândesc, adeseori, la **celălalt/cealaltă**./Nu l-am mai văzut în gară pe **celălalt**. → Mă gândesc, adeseori, la **celălalt** amic/**cealaltă** amică din străinătate./Nu am mai văzut **celălalt** tren în gară de mult timp.; **Celuilalt/celeilalte** nu i-am mai văzut copiii de ani de zile./**Celuilalt** nu i-aş schimba încă vagoanele. →**Celuilalt** coleg de cămin/**celeilalte** colege de cămin nu i-am mai văzut copiii de ani de zile./**Celuilalt** tren nu i-aş schimba încă vagoanele.*

Pronume demonstrativ de identitate → Adjectiv pronominal demonstrativ de identitate: *Cred că, orice i s-ar întâmpla, va rămâne **acelaşi/aceeaşi**. / → Este **acelaşi** om/**aceeaşi** doamnă de demult.; **Aceluiaşi/aceleiaşi** i-am repetat de nenumărate ori că nu eu sunt vinovata. → **Aceluiaşi** amic/**aceleiaşi** amice i-am repetat de nenumărate ori că nu eu sunt vinovata.*

[22] La plural, G, indiferent de gen, se va actualiza niciunora → niciunor (băieţi/fete/trenuri).

[23] Pentru acceptarea neutrului drept al treilea membru al categoriei genului la pronume, implicit şi la adjective pronominale, vezi **G.G. Neamţu** 2014, pp. 442-450

BDD-A25391 © 2016 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:57:14 UTC)

b.2. Anumite forme ale paradigmei pot trece la adjective pronominale. În aceste situaţii, apar:

b.2.1. Fie formele de NAc, singular, masculin, feminin, neutru:

b.2.1.1. Pronume nehotărât → Adjectiv ponominal nehotărât:

FIECARE – ***Fiecare*** *dintre băieţii tăi a decis că e mai bine să plece în străinătate.* /***Fiecare*** *dintre fetele tale a decis că e mai bine să plece în străinătate.*/***Fiecare*** *dintre calculatoarele tale trebuie dus la reparat.* → ***Fiecare*** *băiat al tău a decis că e mai bine să plece în străinătate.* /***Fiecare*** *fată a ta a decis că e mai bine să plece.* /***Fiecare*** *calculator trebuie dus la reparat cât mai repede.*

b.2.2. Fie formele de NAc, plural, masculin, feminin, neutru:

b.2.2.1. Pronume negative → Adjective pronominale negative

Niciunii/niciunele *nu au mai dat niciun semn de viaţă.* / ***Niciunele*** *dintre trenurile care circulă noaptea între Cluj-Napoca şi Bucureşti nu s-au anulat.* → ***Niciunii*** *băieţi/****niciunele*** *fete nu mi-au mai răspuns la telefon.* / ***Niciunele*** *trenuri din cele pe care le ştii că circulă noapte nu au fost anulate.*

b.2.3. Fie formele de NAc, singular, plural, masculin, feminin, neutru:

b.2.3.1. Pronume interogative-relative → Adjective pronominale interogative-relative

CARE – *Nu ştiu* ***care*** *dintre colegii mei/care dintre colegele mele m-a sunat.* / *Nu ştiu* ***care*** *dintre trenuri a avut întârziere.* → *Nu ştiu* ***care*** *coleg de clasă/colegă de clasă m-a sunat.* / *Nu ştiu* ***care*** *tren va avea întârziere la noapte.; Nu ştiu* ***care*** *mă tot sună zilnic. Nu ştiu* ***care*** *vor avea întârziere, trenurile de noaptea sau cele de ziua.* → *Nu ştiu* ***care*** *foşti colegi de facultate/foste colege de facultate vor veni la întâlnire.* /*Nu ştiu* ***care*** *trenuri vor opri în staţia din localitatea mea mică.*

3.1. Cu toate cele enunţate la punctul 3, analizând anumite contexte, se poate observa că, în cadrul sistemului românesc, în ceea ce priveşte anumite lexeme, la o anumită categorie pe care o actualizează/la anumite categorii pe care le actualizează, un anumit membru/anumiţi membri apare/apar numai la una dintre cele două valori, în acest context, fiind pronumele şi adjectivul pronominal interogativ-relativ *ce*.

Situaţia acestuia, în cadrul majorităţii tratatelor de gramatică contemporane, poate fi conturată pe următoarele coordonate:

a. În primul rând, până la acest moment, nu se face departajarea clară[24] dintre cele două valori morfologice,[25] o astfel de poziţie este explicabilă, probabil, din cauza faptului că acest tip de conversiune este una nemarcată: păstrându-se aceeaşi formă, se presupune că se vor menţine atât întregul set de categorii, cât şi toţi membrii acestora, aşa cum se întâmplă, de fapt, la celelalte pronume care pot deveni adjective pronominale.

b. În al doilea rând, atât numărul categoriilor, cât şi numărul membrilor categoriilor gramaticale specifice celor două valori morfologice sunt incerte:

b.1. În tratatele de gramatică mai vechi, apar câteva situaţii, după cum urmează:

Fie este specificată numai o categorie cu membrii săi (cazul, cu doi membri, N şi Ac), prin referire exclusiv la valoarea pronominală: „*Ce este invariabil. NA. ce*.”[26] [s.n.]; „Ce este

[24] Vezi **Sinteze de limba română** 1984, p. 232.

[25] Unele tratate de gramatică prezintă anumite particularităţi numai ale pronumelor, cu prea puţine referiri la adjectivele pronominale corespondente, vezi **Sinteze de limba română** 1984, pp. 231-234; **LRC** 1985, pp. 230-235.

[26] Vezi **Mircea Zdrenghea** 1970, p. 145.

BDD-A25391 © 2016 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:57:14 UTC)

invariabil, având o formă unică pentru nominativ-acuzativ."[27] [s.n.]; „*Ce este total invariabil şi substituie numai nume în nominativ şi acuzativ, ca în exemplele: Ce ţi-a intrat în ochi? Ce ai adus*"[28] [s.n.]; „*Ce este invariabil (apare în contexte de nominativ-acuzativ): Ce se întâmplă? Ce faci?*"[29] [s.n.];

Fie sunt specificate atât categoriile, cât şi membrii acestora: „*În ce priveşte flexiunea, cine şi ce nu disting singularul de plural şi nici genurile. […] … pe când ce nu se întrebuinţează decât la nominativ-acuzativ (prep.) şi nu are ca atare decât această unică formă*."[30] [s.n.]; „*Nu distinge*[31] *singularul de plural şi masculinul de feminin. Are formă cazuală unică (reprezentantă numai a nominativului sau numai a acuzativului).*"[32] [s.n.]

Fie nu sunt specificate nici categoriile pe care le-ar putea actualiza, nici numărul de membri ai acestora.[33]

b.2. În ultimele două tratate academice, este specificat întregul set de categorii, dar numai în raport cu categoria cazului sunt amintiţi membrii, fără o referire clară la cele două valori morfologice: „*Ce nu distinge genul şi numărul şi nu se foloseşte în contexte de gentiv şi dativ.*"[34] [s.n.]; „*Ce este invariabil sub aspectul genului şi al numărului şi nu se foloseşte la GD.*"[35]

În acelaşi timp, în *GBLR*, sunt date câteva exemple din care rezultă că atât numărul categoriilor – genul, numărul şi cazul, cât şi membrii acestora, masculin, feminin, neutru, singular, plural, nominativ, acuzativ, sunt aceiaşi pentru ambele valori morfologice[36] fiind vorba despre situaţiile în care *ce* introduce atributive cu antecedent substantival: „*lucrurile **ce** s-au întâmplat*"[37], „*Sunt multe cărţi **ce** nu mai apar în raft*."[38]. De fapt, locul acestui pronume trebuie luat de un altul, *care*: *lucrurile **care** s-au întâmplat, Sunt multe cărţi **care** nu mai apar pe raft.* : „*Relativul ce ca introductiv al unei atributive (= relativ propriu-zis, utilizat numai fără prepoziţie) cu antecedent substantival este destul de rar, considerat „greşit", locul lui fiind luat de care: Fata ce-a intrat acum este vecina mea.; Prietenia ce i-o port este de-o viaţă.*"[39] [s.n.]

Explicaţia care ţine de materializarea în cazul valorii pronominale numai a singularului, masculin şi neutru vine dintr-un alt context unde *ce* este folosit tot greşit: „*Pronumele interogative cine şi ce au în permanenţă valoare de singular-masculin, de aceea predicatul cu care intră în relaţie de acord trebuie să se afle la persoana a III-a singular (masculin): Cine e mai bun? Ce este mai frumos? Unii vorbitori, în cazul în care se anticipează un răspuns la plural sau la singular-feminin, acordă predicatul cu răspunsul scontat, nu cu interogativul-subiect. Aceasta este o greşeală de acord, exact ca în varianta a doua din titlu. Corectă este prima formulare: Cine are de pierdut, patronii sau salariaţii?*

[27] Vezi **Iorgu Iordan, Vladimir Robu** 1978, p. 424.
[28] Vezi **Sinteze de limba română** 1984, p. 232.
[29] Vezi **LRC** 1985, p. 232.
[30]Vezi **SMLRC** 1967, p. 142.
[31] Prin acest tip de formulare, considerăm că, de fapt, autorul admite că *ce* cunoaşte respectivii membri, actualizându-se, de fiecare dată, aceeaşi formă.
[32] Vezi **Gh. Constantinescu-Dobridor** 1974, p. 137.
[33] Vezi **Corneliu Dimitriu** 1999, p. 286; **Dumitru Irimia** 1997, pp. 137-138.
[34] Vezi **GALR** 2005, Vol. I, p. 275.
[35] Vezi **GBLR** 2010, p. 160.
[36] Ibidem, p. 166.
[37] Idem.
[38] Ibidem, p. 167.
[39] Vezi **G.G. Neamţu** 2007 p. 189.

BDD-A25391 © 2016 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:57:14 UTC)

Alte exemple: […] Ce este mai gustos, ciorba sau friptura? (nu Ce este mai gustoasă?)."[40] [s.n.]

Tocmai pentru „a evita condiţiile restrictive impuse de *cine/ce*"[41], vorbitorilor de limbă română li se recomandă folosirea lui *care* şi în aceste situaţii: „*Celor care nu au siguranţă în utilizarea interogativelor cine/ce, când răspunsul aşteptat este la plural sau la feminin, le recomandăm să folosească relativul care. Acesta exprimă şi numărul plural, şi genul feminin, permiţând un acord al predicatului la categoriile menţionate*."[42] [s.n.]

3.1.1. Astfel, lexemul *ce*, în limba română, cunoaşte conversiunea nemarcată pronume interogativ-relativ vs adjectiv pronominal interogativ-relativ.

a. În calitate de pronume interogativ-relativ, *ce* actualizează categoria numărului, numai cu un membru - singularul, categoria genului cu doi membri – masculin vs neutru - ***Ce*** *mai* ***este bun*** *în lumea asta*?, categoria cazului cu doi membri - N vs Ac – ***Ce*** *se* ***întâmplă*** *cu tine, copile*?, *Ce vezi acolo*?

b. În calitate de adjectiv pronominal interogativ-relativ, lexemul *ce* actualizează categoria numărului cu doi membri – singular vs plural – ***Ce maşină*** *îţi vei cumpăra în final*? / ***Ce maşini*** *îţi vei cumpăra în final*?, categoria genului cu trei membri – masculin vs neutru vs feminin – ***Ce coleg*** *te-a sunat ieri?* / ***Ce colegă*** *te-a sunat ieri?* / *Cu* ***ce tren*** *ai venit de la Timişoara*?, categoria cazului cu doi membri – N vs Ac – ***Ce carte*** *îţi place din cele de pe raft*? / ***Ce alimente*** *ai cumpărat de la magazinul din colţ*?

Concluzii:

În limba română, în trecerea de la pronume la adjective pronominale, fenomenul conversiunii se manifestă atât marcat, cât şi nemarcat.

În cadrul conversiunii marcate şi nemarcate, numărul categoriilor gramaticale actualizate se păstrează identic, acelaşi set de categorii – genul, numărul, cazul manifestându-se şi la pronume, şi la adjectivul pronominal corespondent.

Exclusiv la nivelul conversiunii nemarcate, în contextul schimbării valorii gramaticale a pronumelui *ce* la adjectivul pronominal *ce*, numărul membrilor categoriilor comune nu este acelaşi, spre deosebire de restul pronumelor, ceea ce ne obligă a le trata diferit, în funcţie de încadrarea morfologică.

BIBLIOGRAPHY:

Constantinescu-Dobridor, 1974 – Gh. Constantinescu-Dobridor, *Morfologia limbii române*, Editura Ştiinţifică, Bucureşti;
Dimitriu, 1999 – Corneliu Dimitriu, *Tratat de gramatică a limbii române. Morfologia*, Institutul European, Iaşi;
DŞL, 2005 – *Dicţionar de ştiinţe ale limbii*, Editura Nemira, Bucureşti.
GALR, 2005 – *Gramatica limbii române*, Vol. I, Editura Academiei Bucureşti, Bucureşti;
GBLR, 2010 – *Gramatica de bază a limbii române*, coord. Gabriela Pană Dindelegan, Editura Univers Enciclopedic Gold, Bucureşti;
Gruiţă, 2007- G. Gruiţă, *Gramatică normativă 77 de întrebări/77 de răspunsuri*, Ediţia a IV-a, revăzută şi adăugită, Editura Paralela 45, Piteşti;

[40] Vezi **G. Gruiţă** 2007 pp. 72-73.
[41] Ibidem, p. 73.
[42] Idem.

BDD-A25391 © 2016 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:57:14 UTC)

Iordan, Robu, 1978 – Iorgu Iordan, Vladimir Robu, *Limbă română contemporană,* Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti;
Irimia, 1997 – Dumitru Irimia, *Gramatica limbii române*, Editura Junimea, Iaşi;
LRC, 1985 – *Limbă română contemporană*, coord. Ion Coteanu, Ediţie revizuită şi adăugită, Editura Didactică şi Pedagogică, Bucureşti;
Neamţu, 2005 – G.G. Neamţu, *Curs de limbă română contemporană, Morfologie*, ţinut la Facultatea de Litere, U.B.B., Cluj-Napoca, în anul universitar 2005-2006;
Neamţu, 2007 – G.G. Neamţu, *Teoria şi practica analizei gramaticale. Distincţii şi… distincţii* (cu trei seturi de grile rezolvate şi comentate), Ediţia a II-a revăzută, adăugită şi îmbunătăţită, Editura Paralela 45, Piteşti;
Neamţu, 2014 – G.G. Neamţu, *Studii şi articole gramaticale*, Editura Napoca Nova, Cluj-Napoca;
Sinteze de limba română, 1984 – coord. Th. Hristea, Editura Albatros, Bucureşti.
SMLRC, 1967 – *Structura morfologică a limbii române*, coord. Iorgu Iordan, Valeria Guţu Romalo, Alexandru Niculescu, Editura Ştiinţifică, Bucureşti;
Zdrenghea, 1970 – Mircea Zdrenghea, *Limba română contemporană. Morfologia*, Cluj.

BDD-A25391 © 2016 "Petru Maior" University Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.216.77 (2026-11-18 10:57:14 UTC)